

Chrbtice lámali naši

Ladislav Kováč

Dvadsiaty prvý august 1968 ma zachytil v Brne. Na medzinárodnej vedeckej konferencii. Vonku hučali tanky, ale my sme sa dohodli, že svoje prednášky a diskusie o bioenergetike neprerušíme. Cez prestávku sme sa išli pozrieť na námestie, kde vzrušený dav protestoval proti invázii „spriatelenej armády“. Kolega zo Švajčiarska, nadšený, mi povedal: „Závidím vám, Čechoslovákovi. U nás je všetko taká nudná!“

Keď som sa po dvoch dňoch vrátil do Bratislavy, aj našou fakultou otriasal odpor proti okupácii. Na jeho čele stále dekan fakulty a predseda strany. Zvolávali protestné zhromaždenia, koncipovali protisovietske rezolúcie, družobnú zmluvu s akousi ruskou univerzitou vypovedali. Len moji spolupracovníci na katedre, ponorení do výskumu v bioenergetike, neprerušili svoju prácu v laboratóriu. Zverejnené boli prvé údaje. Viac ako 90 percent občanov Československa sovietsky prepád odsudzovalo. U nás na škole najbojovnejší komunisti si nechali rásť brady a vyhlasovali, že si ich neoholia, pokiaľ ruskí okupanti neodídu.

O dva roky neskôr boli títo bojovníci (už s oholenými bradami) členmi previerkových komisií (a jeden z nich rektorom univerzity). Najprv len svojim straníckym súdruhom, a potom aj ostatným zamestnancom fakulty postavili pri previerkach otázku: „Aký bol 21. augusta 1968 tvoj postoj k vstupu vojsk, ktoré k nám prišli zachraňovať socializmus?“ Komu sa táto fraška hnusila a pravdu nezaprel, zle skončil. Našu katedru zrušili (v podstatnej miere pričinením zmienenej dvoch vedúcich súdruhov), náš výskum v bioenergetike zastavili a niekoľkých nás z univerzity vyhodili na ulicu.

Túto otázku dávali previerkové komisie každému zamestnancovi na každom pracovisku v celej krajine. Kto vystrašený vyslovil požadovanú lož, prežil. V týchto previerkach zlomili chrbtice väčšine obyvateľov Československa. Nie Rusi. Naši: závidiaci, neschopní, menejcenní. Využili jedinečnú príležitosť vyradiť zdatnejších a dostať sa k dominancii. Také to bolo biologicky jednoduché – a zvrátené. A také neľudské.

Zlomená chrbtica sa ťažko reparuje. Ak vôbec. Národné rady SR a ČR by hľadám mali prijať zákon, ktorým sa 21. august vyhlásili za varovný deň. Platil by dovtedy, kým generácie, ktoré tento deň zmrzačil, nevyumrú.